

KÉK X EÖTVÖS

Város. Építészet. Ezzel mi van?

ÉPÍTÉSZEK AZ
EÖTVÖSBŐL

Városi Séta – 2019

hogyan nézd a várost **#budapesttecsodás**

hogyan kutass **#googleismyfriend**

hogyan értsd a várost **#wow**

hogyan prezentálj szóban **#magyarázokésjólcsinálok**

hogyan prezentálj vizuálisan **#szexippt**

Mi az a KÉK?

A **KÉK - Kortárs Építészeti Központ** egy szakmai szervezet, ahol az **épített környezet és a városi kultúra** népszerűsítése a misszió. Építészek, tájépítészek, szociológusok, művészettörténészek és kulturális menedzserek szerveznek számos építészeti programot egész évben: filmnapokat, Budapest100-at, közösségi kerteket, konferenciákat, előadásokat és városi sétákat is. Lelkesen és elkötelezetten **foglalkozunk mindennel, ami építészeti!**

Miért tartjuk ezt fontosnak?

Városlakók vagyunk, az épített környezet meghatározója mindennapjainkat. Ezért kiemelten fontosnak tartjuk, hogy ennek az értéke ugyanúgy az általános műveltséghez tartozzon, mint az Ady-összes, hogy amikor a környezetet befolyásoló kérdésekben kell döntést hozni, jó döntések születessenek. **Ráadásul Budapest egy igazi csoda!** **Érdemes tudni,** hogy miért. És ha Budapestet tudod más szemmel nézni, bárhol jársz a világon, mindent más szemmel nézel majd.

Miről szólt a kurzus?

Egy város megismerésére az egyik legjobb műfaj egy jó séta. Bárhol a világon. Akár itt, Budapesten is.

2019-ben a **KÉK egy új projektet indított,** aminek során egy ó alkalmas kurzus keretében előadásokat és workshopokat tartottunk gimnazista diákoknak. A félévet egy előadással kezdtük, amiben **beszéltünk az építészet sokszínűségéről és léptékeiről, a városok kialakulásáról és mai problémáiról,** Budapestről, és végül a városi séták metodológiájáról. Ezután egy tematikus városi séta következett, melyet építészek tartottak a gimnazisták szá-

mára. A harmadik alkalommal bemutattuk a Budapest100 **kutatásmódszertanát,** amely városi séták kidolgozásakor is hasznos tudást biztosít. A kurzus végén pedig közösen kidolgoztunk **egy saját városi sétát az iskola környezetében** egy választott témára.

A kurzus eredménye egy tematikus séta, amit ennek a leperellónak a hátoldalán találsz. Az iskolába érkező új diákoknak egy támpont az épület környezetének felfedezésére, amit a kurzuson résztvevő felsőbb éves diákok fognak vezetett városi séta keretében bemutatni.

Miért Városi Séták?

Épített környezetünk bemutatására a tematikus városi séta az egyik legalkalmasabb **interaktív eszköz.** Sétálás közben lehetőségünk nyílik **városi kontextusban** vizsgálni az épületeket, a helyi viszonyok pontosabb ismerete pedig új perspektívát nyit az épített örökség felfedezésére és értékelésére.

Fontos, hogy ismerjük épített környezetünket, városi séták által pedig könnyen lehet mind a helyi lakosság, mind a városban megforduló turisták figyelmét a helyi értékekre irányítani. Amint jobban megismerjük **saját épített környezetünket,** jobban fogjuk azt értékelni,

és ezáltal felelősebben és tudatosabban fogjuk ápolni városainkat.

A Városi Séták a KÉK egyik legregébbi projektje. A kezdetektől fogva fontosnak tartottuk a városi környezet bemutatását, és ezáltal a helyi lakosok mélyebb elköteleződésének elősegítését az épített környezetük iránt. Ennek kapcsán **már több mint 10 éve szervezünk tematikus, építészeti városi sétákat,** budapestiek és turisták számára egyaránt, ahol elfeledett vagy eddig nem ismert építészeti értékeket mutatunk meg a nagyközönségnek, bemutatva a várost a szecessziótól a kortárs építészetiig.

Impresszum

Szerkesztette a **KÉK Városi Séták Csapata**

Dávid Dóra

Klaniczay János

Szj Barbara

A **Eötvös József Gimnázium** kurzuson résztvevő

diákjai és tanárai

Bottlik Péter

Imre Flóra

Kovalcsik István

Lukács Emma

Molnár Ágnes

Slavei Emma

Külön köszönet Molnár Ágnes tanárnőnek a sok segítségért!

Kortárs Építészeti Központ Alapítvány

1111 Budapest, Bartók Béla út 10-12.

www.kek.org.hu

Grafika: Bodonyi Panni

Nyomda: Varg Hungary Kft.

Fotók: Berzsák Barna

Honlap: www.varosisetak.kek.org.hu

Az programot a Nemzeti Kulturális Alap támogatja.

25nka
Nemzeti Kulturális Alap

ÉPÍTÉSZEK AZ EÖTVÖSBŐL

A Pesti Főreáliskola 1855-től működik a fővárosban. Az iskola képzése kifejezetten alkalmas volt a Műegyetemépítészkarán történő tanulmányok megalapozására, így több neves építészünk is a mai Eötvös Gimnáziumban végezte középiskolai tanulmányait. Az iskola már évek óta foglalkozik a Budapesten több mint 1000 épületet jegyző mesterek hagyatékával. A Budapest szakkör rendhagyó kurzusán egy városi sétát dolgoztak ki a diákok, amit végigsétálva az iskola környékén található, öregdiákok által tervezett épületeket ismerhetjük meg.

1. Központi Vásárcsarnok

Vámház krt. 1-3.

Építész: Pecz Samu

A Vásárcsarnok épületét 1897-ben adták át a budapestiek számára. Az épület a magyarországi historizmus téglaeépítészetének kiemelkedő példája, belső vasszerkezetének funkcionális kialakítása pedig a modern előfutáraként is tekinthető. A vásárcsarnok ötlete már az 1870-es években napirenden volt a városvezetés részéről, a Fővám téri helyszínt pedig már korábban is vásárok rendezésére használták. Az épületet 1977-ben műemlékké nyilvánították.

✘ Pecz Samu, a Vásárcsarnok építésze tervezte többek között az Országos Levéltár épületét is a Budai Várban

✘ Az épületet régen alagút kötötte össze a Dunával az áruakadás megkönnyítésére

✘ A tetőn a Zsolnay gyár színes épületkerámiai találhatóak

2. Agorasztó-ház

Kecskeméti utca 3.

Építész: Steindl Imre

Agorasztó Miklós királyi táb-

labíró házát 1875-76-ban tervezte meg Steindl. A lakóház olasz neoreneszánsz stílusban épült. A pilaszterek és az épület ornamentikája különösen érdekes egyedi elemeket tartalmaz, mindez a német reneszánsz és a manierizmus hatását is mutatja. A keskeny saroktelken álló épület alaprajzi rendezéséhez az építész egy felülről megvilágított csigalépcsőt tervezett.

✘ Steindl Imre leghíresebb épülete az Országház, ami 1902-ben készült el

✘ A ház a 17. században betelepült görög kereskedő-családról kapta a nevét

3. ELTE Jogi Kar főépület

Egyetem tér 1-3.

Építész: Baumgarten Sándor (és Herczegh Zsigmond)

A Budapesti Tudományegyetem számára készült neobarokk épületet 1900-ban avatták fel. A szabálytalan alakú Egyetem tér nyugati oldalának lezárását az épület és a barokk templom monumentális együttese adja. Az épület kupoláját az 1960-as években bontották el.

✘ A Baumgarten-Herczegh építészpáros több híres szecessziós épület alkotója, egyik leghíresebb budapesti művük a Vakok Állami Intézete

✘ A régi homlokzat vonalát 7 méterrel ki kellett tolni, hogy a megfelelő számú és befogadóképességű tantermet elhelyezhessék.

4. Klotild-paloták

Váci utca 34-36.

Építész: Giergl Kálmán (és Korb Flóris)
Az Erzsébet hid pesti oldalán található Klotild-paloták, Budapest legidősebb ikrei 1899-1902 között épültek. A hid építése miatt a közepkorban szervesen kialakult terrek rendszerét át kellett alakítani, a helyükön nagy bérpalotákat építettek. Az átalakuló belvárosi tér legimpozánsabb tagjai a Klotild főhercegnő által építtetett két palota. A város egyik első vasszerkezete mellett itt volt az egyik első lift is. Az épületet a háborús károk után sokáig nem újítták fel teljeskörűen. A 2000-es évek elején végbement tulajdonosváltás után az északi épületet felújították, a déli épület restaurálása jelenleg is zajlik.

✘ A Giergl Kálmán és Korb Flóris építészpáros tervezte többek között a Zeneakadémia épületét is

✘ A 48 méter magas saroktoronyok tetején a főhercegi korona felnagyított mását lehet látni

✘ A déli palotában működött a Belvárosi kávéház, amely többek között Krúdy Gyula egyik kedvelt helye volt

5. MEZ-bérház

Petőfi Sándor utca 12.

Építész: Gerlóczy Gedeon

A Párizsi utca sarkán 1941-43 között

felhúzott üzlet- és bérház a Belváros egyik legszebb modernista emléke. Gerlóczy az angol "streamline" építészeti áramvonalas stílusában tervezte meg az épületet. Az első két szinten üzletek, míg a fentebbi emeleteken lakások találhatóak. Az F alakú passzázs már évek óta kihalt, pedig különleges és egyedi tereket rejt a kör és stadiongörbe alakú üvegbeton kupolák alatt. A lépcsőházak mind a passzázsból nyílnak, igényes modernista formavilággal és anyaghasználatlaltal lettek kialakítva.

✘ Gerlóczy Gedeonnak is áll egy modernista villája a Napraforgó utca mintatelepen.

✘ A Petőfi Sándor utcához közelebb eső bejárat falát Metky Ödön szövnőket ábrázoló 1941-es domborműve díszíti.

✘ Az épület pincéjében menekültek meg Budapest ostroma alatt Csontváry Kosztka Tivadar festményei, amelyeket Gerlóczy még 24 évesen vásárolt meg a festő rokonaitól.

6. Thonet-ház

Váci utca 11/a

Építész: Lechner Ödön (valamint Pártos Gyula és Klein H. János)
A Thonet-házat a hajlított fabútoraiakkal világhírnévre szert tevő Thonet-testvérek építtették 1888-1890-ben. Budapesti üzletházuk tervezését Lechner Ödön irodájára bízták: a Zsolnay gyár kék csempéjével borított Váci utcai homlokzaton tobzódna a gótikát idéző szobrok és faragványok, az oromzat díszítésében pedig pedig egyértelműen felfedezhetjük a későbbi Lechner-épületek elődjét.

✘ Lechner Ödön a magyar stílusú szecesszió úttörője volt, számos épülete maradt az utókorra, például az Iparművészeti Múzeum

✘ Ezt az épületet tekintjük Budapest első modern üzletházának, külseje pedig jól tükrözi azt a virtuozitást, ami a Thonet cég bútorait is jellemezte a korszakban

✘ A földszinti üzlethelyiségekben korábban többek között egy Stüher édességbolt, illetve fakereskedés működött

7. Phoenix biztosító székháza

Bécsi utca 1-3.

Építész: Quittner Zsigmond
A Phoenix Biztosító Társaság 1912-ben építtette fel Bécsi utcai székházát. Quittner Zsigmond életműve igen változatos: a neo-stílusoktól fokozatosan jutott el a franciás, majd a geometrizáló szecesszióig - utóbbi irányzat jellemzi ezt a házat is. Az épületnek hatalmas főnix-szoborral koronázott sarokkupolája volt, amelyet épsége ellenére lebontottak a II. világháború után.

✘ Quittner Zsigmondnak köszönhetjük a Gresham-palota épületét is

✘ A padlástérben két műteremlakás található, amelyek legismertebb lakója Kondor Béla volt

✘ A telken a 19. század közepéig az utcának nevet adó Fehér Hajó fogadó, egy cukrászat és egy kétemeletes kis lakóház állt

8. Rózsavölgyi-ház

Szervita tér 5.

Építész: Lajta Béla

A Leitersdorfer szabóság saját épületét 1911-ben építtették meg. A család a Lajta nevet 1908-ban vette fel, és a szabómester építész fia, Béla tervezhette az épületet. Lajta Bélát a modern előfutárának is szokták nevezni. A lenti üzlethelyiségek sötét üveggel ellátott homlokzata, és a felső emeletek mázas téglahomlokzatának kialakítása a funkcionális logikát követi. Az épület koronázópárkányként kialakított erkélyén Zsolnay pirogránit díszek találhatóak.

✘ Lajta Béla a szecesszió nagymesterének, Lechner Ödönnek a tanítványa volt, mégis tovább tudott

lépne a mester büvkörén, egyedi és új alkotásokat tervezve, például a Radnóti Gimnáziumot.

✘ Az épület geometrikus formáit Lajta maga rajzolta vidéken tett tanulmányútjai nyomán a magyar népművészet formavilágát véve inspirációnak

✘ A két telekkel arrébb található szecessziós Török Bank épülete csupán 5 évvel korábban épült!

9. Anker-palota

Deák Ferenc tér 6.

Építész: Alpár Ignác

A Deák tér maig megosztó épülete 1910-re készült el az Anker biztosító társaság részére Alpár Ignác tervei alapján. A tér korabeli arányaihoz mérten az épület különösen ormótlannak tűnt, sok kritika érte méretei és formavilága miatt, azonban a mai napra már elképzelhetetlen lenne a város nélküle. A historizáló elemek sorát felvonultató okkersárga homlokzat sajnos ma nagyon rossz állapotban van, felújításra vár.

✘ Alpár Ignác még Schöckl Ignác-ként kezdte középiskolai tanulmányait, majd Hauszmann tanítványaként nőtt Budapest egyik meghatározó építészévé. Többek között a városligeti Vajdahunyad Vára is az ő munkája

✘ A tetőn földgömböt tartó sasok, a tornyok melletti nőalakok, kezükben homokórával, az oszlopsor alatti nőalakok alkotta füzér, a biztonság és remény szimbólumaként a cég nevét is adó horgonyok, és rengeteg Zsolnaykerámia díszíti a homlokzatot.

✘ Az Anker köz 1. lakója volt egészen 2002-es haláláig Hofi Géza

✘ "Na, de Ignác! Nem szégyelli magát? Mit csinált maga itt?". Ezt állítólag az építész felesége kérdezte az elkészült épület láttán.

